

รายวิชา ประวัติศาสตร์

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป

สู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ครูผู้สอน ครูจรงค์ แสนแอน

ครูชิวากร จวบรัมย์

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป

สู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้

อธิบายปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป
สู่ความทันสมัยแบบตะวันตกได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านทักษะกระบวนการ

วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป
สู่ความทันสมัยแบบตะวันตกจาก
แหล่งข้อมูลได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. มุ่งมั่นในการทำงาน
๓. รักความเป็นไทย

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านคุณลักษณะ คุณลักษณะเฉพาะ

เห็นความสำคัญของการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้
รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก
ที่มีผลต่อพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยได้

คำถาม?

กรุงรัตนโกสินทร์กับชาติตะวันตก
มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง อาณาจักรให้พัฒนาขึ้น
โดยมีความคล้ายคลึงกับชาติตะวันตก ด้านการค้าขาย
กับต่างชาติ มีการรับวัฒนธรรมต่างชาติ
เข้ามาปรับใช้ในสังคมไทย

คำถาม?

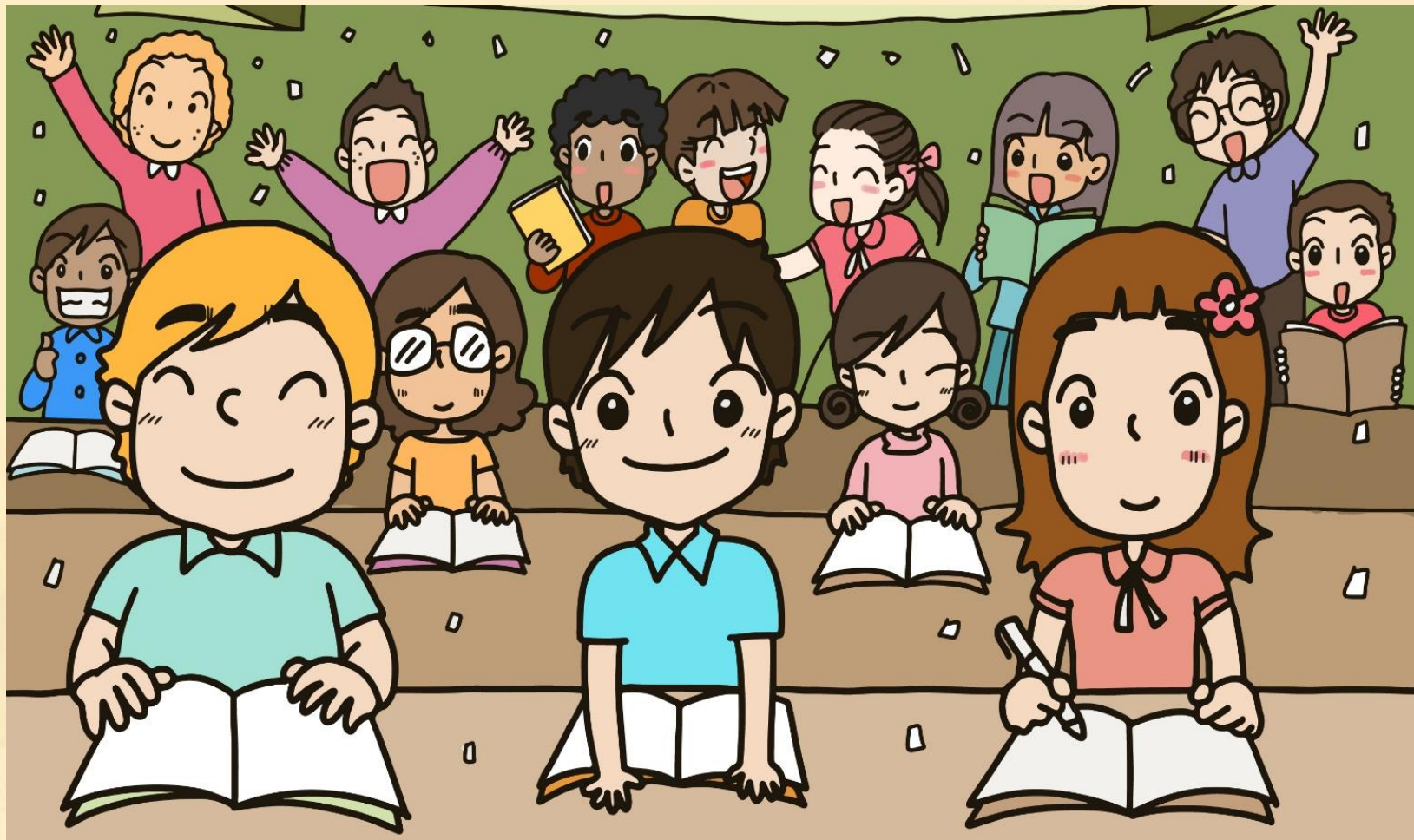
เหตุใดกรุงรัตนโกสินทร์จึงต้องปรับปรุง และ
เปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้เหมือนกับชาติตะวันตก

เนื่องด้วยสภาพสังคมในยุคนั้น อยู่ในยุคล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ซึ่งเข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยพระมหากษัตริย์ทรงเล็งเห็นถึงภัยที่กำลังจะเข้ามาสู่ราชอาณาจักร จึงมีนโยบายในการสร้างบ้านแปลงเมืองให้มีความคล้ายคลึงกับชาติตะวันตก เพื่อให้ชาวตะวันตกได้เห็นว่า สยามนั้น มีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมเหมือนกับชาติตะวันตกชาติอื่น ๆ

กิจกรรม

นักเรียนศึกษาใบความรู้

เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป
สู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการอภิปราย
มาทำใบงาน เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยาม
ปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ตัวแทนนักเรียนนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลให้
รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบความรู้

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบความรู้

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) จวบจนถึงรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) นั้น บ้านเมืองมีการเปลี่ยนแปลงมากมาย ประกอบกับภัยคุกคามจากชาติตะวันตกในยุคที่ลัทธิจักรวรรดินิยมกำลังเติบโตในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งพระปรีชาสามารถขององค์พระกษัตริย์ไทย พระองค์ได้ตระหนักถึงภัยคุกคามนี้เป็นอย่างดี จึงมีการวางแผนปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงบ้านเมือง โดยมุ่งเน้นความเจริญตามแบบอย่างชาติตะวันตก ทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก โดยเฉพาะการปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สยามปิดจุดอ่อนของประเทศในแถบนี้ที่ตะวันตกใช้เป็นหนึ่งในข้ออ้างหลาย ๆ ข้อ ทำให้ประเทศเป็นเมืองขึ้นด้วยเหตุผลล่าหลัง ป่าเถื่อน และไม่ทันสมัย การปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเป็นส่วนผสมของพระปณิธานในการปฏิรูปสยามบวกกับสภาพแวดล้อมภายนอกบีบบังคับให้ต้องเปลี่ยนแปลงด้วย

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

คณะราชทูตสยามเข้าเฝ้าจักรพรรดินโปเลียนที่ ๓

ณ พระราชวังฟงแตนโบล วันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๔

(อ้างอิง : หนังสือ ใต้ร่มพระบารมี ๒๓๗ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ โดย กระทรวงวัฒนธรรม)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) โปรดให้มีการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงขึ้น ซึ่งไทยจัดทำสนธิสัญญากับประเทศอังกฤษเป็นชาติแรก โดยอังกฤษส่ง เซอร์จอห์น เบาว์ริง เป็นทูตเชิญพระราชสาส์นจากสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย เข้ามาทำสนธิสัญญาสำเร็จเป็นชาติแรก นอกจากนี้ โปรดให้จัดตั้งโรงพิมพ์หลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง ชื่อว่า “โรงอักษรพิมพ์การ” ใช้พิมพ์ประกาศและกฎหมายต่าง ๆ เป็นหนังสือแถลงข่าวของทางราชการ เรียกว่า “ราชกิจจานุเบกษา” อีกทั้งให้ราษฎรมีโอกาสถวายฎีการ้องทุกข์ได้สะดวก โดยสามารถร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์ได้โดยตรง ทรงปรับปรุงระบบการศาล ทรงเปลี่ยนแปลง

ใบความรู้

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป สู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา โดยทรงร่วมเสวยน้ำพระพิพัฒน์สัตยากับขุนนาง ข้าราชการด้วย และริเริ่มการจัดกองทหารแบบตะวันตก และจัดตั้งตำรวจนครบาล

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕) มีการเสียดินแดนให้แก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีแนวคิดในการปกครองว่า “ยอมเสียแขนขา เพื่อรักษาหัวใจ” (โดยทรงน้อมนำแนวพระราชดำริที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๔) โดยยอมทำสนธิสัญญาที่เสียเปรียบเพื่อรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ นอกจากนี้ยังมี การปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โปรดเกล้า ฯ จัดตั้งสภาที่ปรึกษา ๒ สภา การปฏิรูปการปกครองส่วนกลาง มีการจัดตั้งกระทรวง

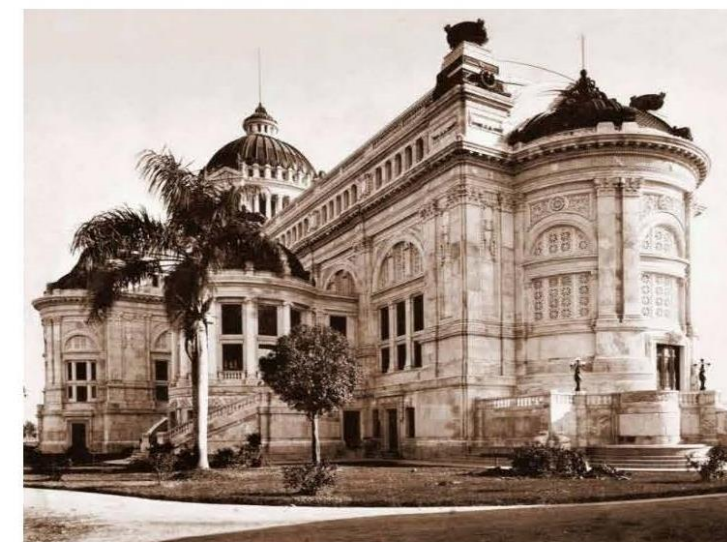

เสด็จประพาสยุโรป เมืองนิวคาสเซิล ประเทศอังกฤษ

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๐

(อ้างอิง : หนังสือ ได้ร่มพระบารมี ๒๓๗ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ โดย กระทรวง

การปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาค เช่น การจัดตั้งมณฑล โดยรวมหัวเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้กัน ปฏิรูปการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดตั้งสุขาภิบาล การปฏิรูปบ้านเมืองให้ทันสมัยโดยการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปแบบเหมือนกับชาติตะวันตก รวมถึงการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับมหาอำนาจในยุโรป จากการเสด็จประพาสยุโรป ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ และ พ.ศ. ๒๔๕๐

พระที่นั่งอนันตสมาคม รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก พ.ศ. ๒๔๕๑

(อ้างอิง : หนังสือ ได้ร่มพระบารมี ๒๓๗ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ โดย กระทรวงวัฒนธรรม)

ใบความรู้

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูป สู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

เมืองจำลองดุสิตธานี ทดลองการปกครองแบบประชาธิปไตย
(อ้างอิง : หนังสือ ได้รมพระบารมี ๒๓๗ ปี กรุงรัตนโกสินทร์ โดย กระทรวงวัฒนธรรม)

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖) นั้นมุ่งเน้นไปที่การมีบทบาทในเวทีระดับโลก เช่นการประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในฝ่ายพันธมิตร ทำให้ไทยสามารถแก้สนธิสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ (โดยเฉพาะเรื่อง) และการเตรียมตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นรูปแบบประชาธิปไตย โดยการจัดตั้งดุสิตธานี เพื่อทดลองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยโปรดฯ ให้สร้างนครจำลองขึ้น นามว่า “ดุสิตธานี” เดิมตั้งอยู่ที่พระราชวังดุสิต

โปรดฯ ให้มีการบริหารงานโดยการเลือกตั้งตามแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งในระบบพรรคการเมือง มีแนวคิดการส่งเสริมความชาตินิยมในหมู่ชาวไทย เช่น การจัดตั้งเสือป่าและลูกเสือ การประกาศใช้ธงไตรรงค์ เป็นธงประจำชาติ การพระราชทานนิพนธ์ต่าง ๆ ที่แสดงถึงความรักชาติ

จากที่กล่าวมาในข้างต้น สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตกนั้นมีปัจจัยหลัก ๆ มาจากลัทธิจักรวรรดินิยมที่รุ่งเรืองในภูมิภาคนี้ เป็นปัจจัยภายนอก และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเพื่อให้ทัดเทียมชาติตะวันตก และนโยบายที่มีต่อชาติตะวันตกเป็นปัจจัยภายใน ประกอบกับพระมหากษัตริย์ดำเนินนโยบายในด้านการต่างประเทศอย่างระมัดระวัง จึงทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก และสามารถดำรงเอกราชได้ตราบจนถึงทุกวันนี้

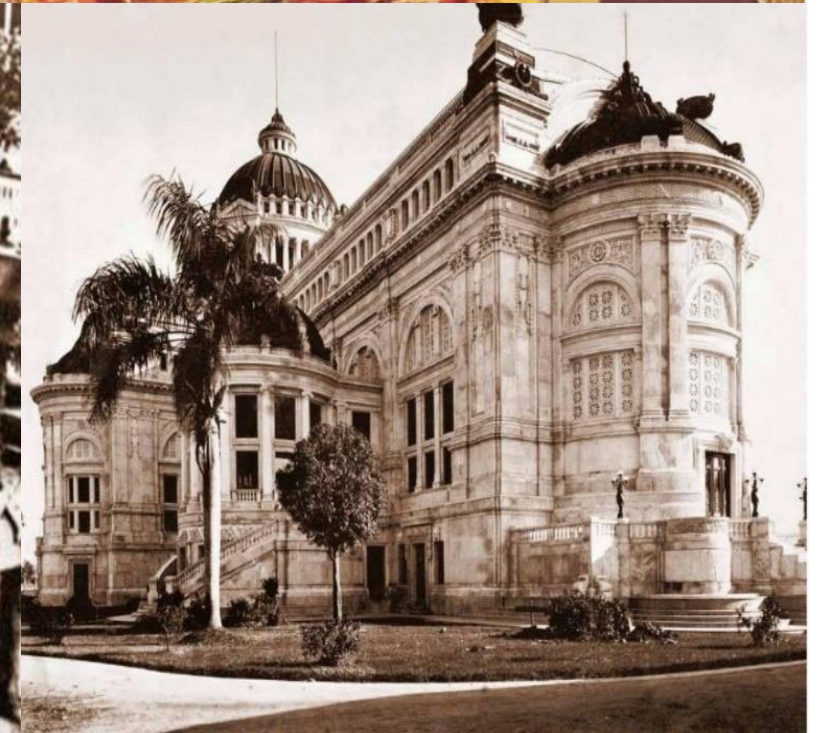
ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

กิจกรรมสะท้อนคิด

จากบทความตัวอย่าง นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายการต่างประเทศของสยาม
ในช่วงการปฏิรูปประเทศ จงอภิปราย

หลักฐานชิ้นที่ ๑

...ข้าพเจ้ามีอาจกล่าวซ้ำอีกกับท่านรัฐมนตรีได้พอเพียงในที่นี้ แต่บทบาทของฝรั่งเศสซึ่งเป็นบทบาทอันยิ่งใหญ่สูงส่ง และเหมาะสมกับฝรั่งเศส ก็คือบทบาทของผู้คุ้มครอง ไม่เพียงแค่ว่าสำหรับไทยและลาวเท่านั้น แต่ยังสำหรับดินแดนทั้งหมดอันมั่งคั่งและไพศาล ซึ่งมีอาณาเขตตั้งแต่อินเดียของอังกฤษจนกระทั่งจดเมืองจีน และประกอบด้วยบริเวณฝั่งทะเล ตลอดจนพม่า ไทย ลาว เขมร โคชินไชน่าและตั้งเกี่ยวด้วย ในอาณาจักรเหล่านี้เป็นเรื่องง่ายที่จะคาดการณ์ได้ว่า เพียงปล่อยให้เหตุการณ์พาไปเท่านั้น หากรัฐบาลแห่งองค์จักรพรรดิประสงค์แล้ว ฝรั่งเศสก็จะเข้าอารักขาผู้มีอำนาจสูงสุด อาจจะมีคามพยายามเข้ารุกรานดินแดนนี้ ซึ่งประมุขของชาติดังกล่าวต่างก็หวั่นเกรงอยู่นานแล้ว และยามนั้นฝรั่งเศสก็จะเป็นผู้ตัดสินใจที่การุณย์และเป็นผู้พิทักษ์อันทรงเดชาานุภาพที่เหลืออยู่สำหรับพวกเขา...

จดหมายจากชาร์ล เดอ มงติญี

ราชทูตพิเศษของฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙

รายงานเข้าไปยังรัฐบาลฝรั่งเศส

ที่มา : เพ็ญศรี ตึก. (๒๕๓๙). ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. อ้างถึงใน ไกรฤกษ์ นานา. (๒๕๔๓). พระจอมเกล้ารู้เท่าทันตะวันตก “มิตรภาพอาบยาพิษ”. กรุงเทพฯ: มติชน. (หน้า ๑๙๕)

กิจกรรมสะท้อนคิด

จากบทความตัวอย่าง นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายการต่างประเทศของสยาม
ในช่วงการปฏิรูปประเทศ จงอภิปราย

หลักฐานชิ้นที่ ๒

...ในเมื่อสยามถูกรังควาญโดยฝรั่งเศสด้านหนึ่งโดยอังกฤษอีกด้านหนึ่ง เราต้องตัดสินใจว่าเราจะทำ
อย่างไร จะว่ายทวนน้ำขึ้นไปเพื่อทำตัวเป็นมิตรกับกระแซ้หรือว่าว่ายออกทะเลไปเกาะปลาวาฬไว้... ถ้าหากว่า
เราพบป่องทองในประเทศ เราพอที่จะใช้ซื้อเรือรบจำนวนร้อย ๆ ลำก็ตาม เราก็คงไม่สามารถจะสู้กับพวกนี้ได้
เพราะเราจะต้องซื้อเรือรบและอาวุธจากประเทศเหล่านี้ (อังกฤษและฝรั่งเศส) พวกนี้จะหยุดขายให้เราเมื่อไรก็
ได้... อาวุธชนิดเดียวซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อเราในอนาคตก็คือวาจาและหัวใจของเราอัน
ประกอบด้วยความดีและปัญญา...

พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ถึงพระยาสุรวงค์ไวยวัฒน์ พ.ศ. ๒๔๑๐

ที่มา : เพ็ญศรี ดุ๊ก. (๒๕๔๒). การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. อ้างถึงใน
ไกรฤกษ์ นานา. (๒๕๔๗). พระจอมเกล้ารู้เท่าทันตะวันตก “มิตรภาพอาบยาพิษ”. กรุงเทพฯ: มติชน. (หน้า ๑๘๓)

นำเสนอ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงาน เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

.....

.....

.....

.....

.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) โปรดให้มีกรรมการทำสนธิสัญญาเบาว์ริงขึ้น ซึ่งไทยจัดทำสนธิสัญญากับประเทศอังกฤษเป็นชาติแรก โดยอังกฤษส่ง เซอร์จอห์น เบาว์ริง เป็นทูตเชิญพระราชสาส์นจากสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย เข้ามาทำสนธิสัญญาสำเร็จเป็นชาติแรก มีการใช้พิมพ์ประกาศและกฎหมายต่าง ๆ เป็นหนังสือแปลลงข่าวของทางราชการ เรียกว่า “ราชกิจจานุเบกษา” อีกทั้งให้ราษฎรมีโอกาสถวายฎีกา ร้องทุกข์ได้สะดวก โดยสามารถร้องทุกข์ต่อพระมหากษัตริย์ได้โดยตรง ทรงปรับปรุงระบบการศาล และริเริ่มการทหารแบบตะวันตก

ใบงาน เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

มีการเสียดินแดนให้แก่ชาติมหาอำนาจตะวันตกเป็นจำนวนมาก โดยยอมทำสนธิสัญญาที่เสียเปรียบเพื่อรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ นอกจากนี้ยังมี การปรับปรุงระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิรูป การปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น การปฏิรูปบ้านเมือง ให้ทันสมัย การปฏิรูปสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ การเจริญสัมพันธไมตรี กับมหาอำนาจในยุโรป จากการเสด็จพระพาสยุโรป ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ และพ.ศ. ๒๔๕๐ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง

ใบงาน เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ใบงาน

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

.....
.....
.....
.....
.....

การดำเนินนโยบายต่างประเทศกับชาติตะวันตกและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๖)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น มีการมุ่งเน้นไปที่การมีบทบาทในเวทีระดับโลก เช่นการประกาศเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในฝ่ายสัมพันธมิตร และการเตรียมตัวเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นรูปแบบประชาธิปไตย โดยการจัดตั้งดุสิตธานี เพื่อทดลองการปกครองแบบประชาธิปไตยไปรตฯ ให้มีการบริหารงานโดยการเลือกตั้งตามแบบประชาธิปไตย

กิจกรรมสะท้อนคิด

จากบทความตัวอย่าง นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายการต่างประเทศของสยาม
ในช่วงการปฏิรูปประเทศ จงอภิปราย

หลักฐานชิ้นที่ ๑

...ข้าพเจ้ามีอาจากกล่าวซ้ำอีกกับท่านรัฐมนตรีได้พอเพียงในที่นี้ แต่บทบาทของฝรั่งเศสซึ่งเป็นบทบาทอันยิ่งใหญ่สูงส่ง และเหมาะสมกับฝรั่งเศส ก็คือบทบาทของผู้คุ้มครอง ไม่เพียงแค่ว่าสำหรับไทยและลาวเท่านั้น แต่ยังสำหรับดินแดนทั้งหมดอันมั่งคั่งและไพศาล ซึ่งมีอาณาเขตตั้งแต่อินเดียของอังกฤษจนกระทั่งจดเมืองจีน และประกอบด้วยบริเวณฝั่งทะเล ตลอดจนพม่า ไทย ลาว เขมร โคชินไชน่าและตั้งเคียงด้วย ในอาณาจักรเหล่านี้เป็นเรื่องง่ายที่จะคาดการณ์ได้ว่า เพียงปล่อยให้เหตุการณ์พาไปเท่านั้น หากรัฐบาลแห่งองค์จักรพรรดิประสงค์แล้ว ฝรั่งเศสก็จะเข้าอารักขาผู้มีอำนาจสูงสุด อาจจะมี ความพยายามเข้ารุกรานดินแดนนี้ ซึ่งประมุขของชาติดังกล่าวต่างก็หวั่นเกรงอยู่นานแล้ว และยามนั้นฝรั่งเศสก็จะเป็นผู้ตัดสินใจที่การุณย์และเป็นผู้พิทักษ์อันตรงเดชาภาพที่เหลืออยู่สำหรับพวกเขา...

จดหมายจากชาร์ล เดอ มงติญยี

ราชทูตพิเศษของฝรั่งเศสที่เดินทางเข้ามาในสยามเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๙

รายงานเข้าไปยังรัฐบาลฝรั่งเศส

ที่มา : เพ็ญศรี ดูก. (๒๕๓๙). ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับฝรั่งเศส ในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. อ้างถึงใน ไกรฤกษ์ นานา.

(๒๕๕๗). พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทัศนะวันตก “มิตรภาพอาบยาพิษ”. กรุงเทพฯ: มติชน. (หน้า ๑๙๕)

จากบทความข้างต้นสรุปความหมายได้ว่า “ฝรั่งเศสมีบทบาทที่ยิ่งใหญ่ในฐานะผู้คุ้มครองไม่ใช่เพียงแค่ว่าไทย และลาว แต่รวมถึงดินแดนอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย ซึ่งสถานการณ์ภายในอาณาจักรเหล่านี้ มีสถานะเพียงแค่ว่าปล่อยให้เหตุการณ์ดำเนินไปเท่านั้น แต่หากรัฐบาลแห่งองค์จักรพรรดิฝรั่งเศสมีความต้องการจะครอบครองดินแดนในส่วนนี้ ฝรั่งเศสจะเข้าไปอารักขาผู้มีอำนาจสูงสุด และจะรุกรานเข้าดินแดน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัวในแต่ละดินแดนมีความหวาดกลัวอยู่แล้ว โดยฝรั่งเศสจะเป็นผู้ตัดสินใจที่มีความการุณ และเป็นผู้พิทักษ์ที่เหลืออยู่เพียงแค่ว่าหนึ่งเดียวสำหรับพวกเขา” สะท้อนให้เห็นนโยบายในการล่าอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสโดยมีการติดต่อกันระหว่างแนวหน้ากับรัฐบาลกลาง ซึ่งการเข้ายึดครองดินแดนต่าง ๆ สร้างความหนักใจให้กับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศไทยที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินวิเทโศบายกับต่างประเทศ ด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่งถึงที่สุด

กิจกรรมสะท้อนคิด

จากบทความตัวอย่าง นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อนโยบายการต่างประเทศของสยาม
ในช่วงการปฏิรูปประเทศ จงอภิปราย

หลักฐานชิ้นที่ ๒

...ในเมื่อสยามถูกรังควาญโดยฝรั่งเศสด้านหนึ่งโดยอังกฤษอีกด้านหนึ่ง เราต้องตัดสินใจว่าเราจะทำ
อย่างไร จะว่ายทวนน้ำขึ้นไปเพื่อทำตัวเป็นมิตรกับพระเจ้าหรือว่าว่ายออกทะเลไปเกาะปลาวาฬไว้... ถ้าหากว่า
เราพบพ่อทองในประเทศ เราพอที่จะใช้ซื้อเรือรบจำนวนร้อย ๆ ลำก็ตาม เราก็คงไม่สามารถจะสู้กับพวกนี้ได้
เพราะเราจะต้องซื้อเรือรบและอาวุธจากประเทศเหล่านี้ (อังกฤษและฝรั่งเศส) พวกนี้จะหยุดขายให้เราเมื่อไรก็ได้...
อาวุธชนิดเดียวซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อเราในอนาคตก็คือวาจาและหัวใจของเราอัน
ประกอบด้วยสติและปัญญา...

พระราชหัตถเลขาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ถึงพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ พ.ศ. ๒๔๑๐

ที่มา : เพ็ญศรี ดูก. (๒๕๔๒). การต่างประเทศกับเอกราชและอธิปไตยของไทย. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. อ้างถึงใน
ไกรฤกษ์ นานา. (๒๕๔๗). พระจอมเกล้ารู้เท่าทันตะวันตก “มิตรภาพอาบยาพิษ”. กรุงเทพฯ: มติชน. (หน้า ๑๘๓)

จากบทความในข้างต้นสรุปความหมายได้ว่า “ในเมื่อ
สยามถูกโอบล้อมโดยฝรั่งเศส และอังกฤษ จะต้องตัดสินใจ
อย่างไร การดำเนินการระหว่างสองประเทศก็มีความ
จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงสุด หากสยาม
มีแร่ธาตุที่มีค่าภายในแผ่นดินพอที่จะซื้อเรือรบ
เป็นร้อย ๆ ลำ ก็คงไม่สามารถสู้กับพวกนี้ได้ เพราะเรา
ต้องซื้ออาวุธจากประเทศเหล่านี้ ซึ่งจะหยุดขายเมื่อไหร่ก็ได้
ซึ่งอาวุธชนิดเดียวที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง คือ
คำพูด และหัวใจที่ประกอบไปด้วยสติและปัญญา” สะท้อน
ให้เห็นถึงการดำเนินการหรือการขับเคลื่อนวิเทโศบาย
กับต่างประเทศอย่างระมัดระวังในช่วงการปฏิรูปประเทศ
โดยมีการสงวนท่าที การพูดการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งผู้นำนั้น
จะต้องใช้สติและปัญญาในการดำเนินการอย่างระมัดระวัง
ที่สุด

|| || || || || || || || || || || ||

สรุป

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตก

ปัจจัยที่ส่งผลให้รัฐสยามปฏิรูปสู่ความทันสมัยแบบตะวันตกนั้นมีปัจจัยหลัก ๆ มาจากลัทธิจักรวรรดินิยมที่รุ่งเรืองในภูมิภาคนี้ เป็นปัจจัยภายนอก และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองเพื่อให้ทัดเทียมชาติตะวันตก และนโยบายที่มีต่อชาติตะวันตกเป็นปัจจัยภายใน ทำให้ประเทศไทยไม่ตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตก และสามารถดำรงเอกราชได้ตราบจนถึงทุกวันนี้

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ไทยใน
สมัยรัตนโกสินทร์ยุคปฏิรูปประเทศ
(รัชกาลที่ ๔ - ๖) ชั่วโมงที่ ๑

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบความรู้ เรื่อง “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์
สมัยรัตนโกสินทร์ยุคปฏิรูปประเทศ”

สามารถดาวน์โหลดใบความรู้และใบงานได้ที่ www.dltv.ac.th

